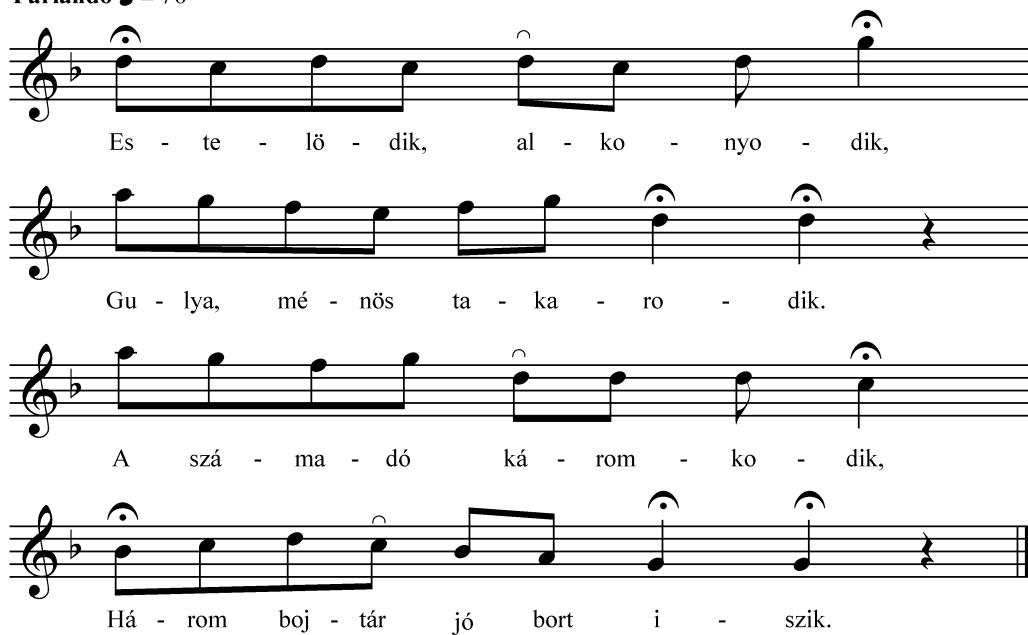

■ ■ ■ IV. PÁSZTORDALOK: 34–37. SZ. ■

F 34.

Estelődik, alkonyodik

Parlando ♩ = 70

Es - te - lö - dik, al - ko - nyo - dik,
Gu - lya, mé - nős ta - ka - ro - dik.
A szá - ma - dó ká - rom - ko - dik,
Há - rom boj - tár jó bort i - szik.

Kettő a csárdába mulat,
De szomorú nótát húzat,
A harmadik Cserepesbe,
Csaplárosné az ölébe.

Észkött az aranygulya,
De szépen szól a kolompja.
A számadó mögtanálja,
Kecsköméti nagy vásárba.

Mikó' a juhász bort iszik,
Szürke szamár szomorkodik.
– Nő szomorkodj, szürke szamár,
Majd emögyünk a nyáj után.

Az Alföld legjellemzőbb pásztordalaiként tartják számon azokat a parlandókat, amelyek dallama középről lendül a magasba (m-r-m-r-m-r-m-l'). Régi stílusú, a honfoglalás előtti, ötörök korból eredeztethető, ezt bizonyítják a nogáj-tatár dallampárhuzamok.

Gyűjtés: Banka János (45), Csóka, 1965, Burány B.

Közlés: VMND II. 180.

Típus: Járdányi I. 30.

F 35.

Karikába gyűröm a gatyám szarát

Parlando ♩ = 75

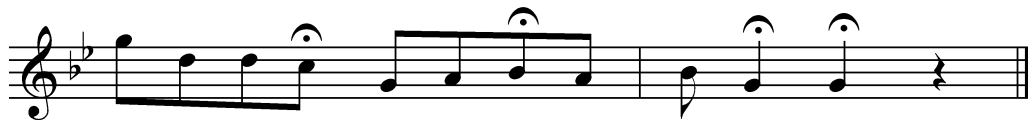
Ka - ri - ká - ba gyű - röm a ga - tyám szá - rát,

Ē - haj - tom az End - re bá - ró bir - ká - ját.

Ē - haj - tom az orr - gaz - da ta - nyá - já - ra,

Jó bort i - szok, míg é - lők a vi - lág - ba'.

Haragosan szól az ürüm harangja,
Tolvaj gyerök a bokorba hallgassa.
– Eredj, rózsám, csapd vissza jaz elejét,
Le ne lopják legszöbb ürüm csengőjét!

É'fél után kettőt ütött az óra,
Még hajnalra ē köll mönni Magladra!
Ēkötöttem három tinót, hat lovat,
Ott verik rám, édös rózsám, a vasat.

A magladi tömlőcajtó de sárga,
Oda van egy betyárgyerök bezárva.
– Të, magladi tömlőcajtó hasadj mög,
Të mög babám örökre szabadulj mög!

Bodor Anikó a régi stílus vajdasági fődallamai egyikének nevezte ezt a dallamtípust. Az ötörök réteg kvintváltás nélkül ereszkedő tagja. Elsősorban pásztor- és betyárszövegek kapcsolódnak hozzá, ritkábban lírai strófák.

Az Alföldön a *Ha felmegyek a bugaci halomra* vagy a *Haragosan szól az ürüm harangja* szöveggel ismerik. A *Karikába gyűröm a gatyám szárát* kezdetű szöveget csókai gyűjtésből is ismerjük. A dallam oktávlépéssel is indulhat.

Gyűjtés: Banka János (55), Csóka, 1975, Kónya S.

Közlés: VMND II. 143.

Típus: MNT IX. LXXIII.

F 36.

Kondorosi csárda előtt van egy szomorú fűzfa

Recitativ, parlando, rubato ♩ = 72

Kondorosi csárda előtt van egy szomorú - rú - fűz - fa,

O - dakötöm kis pej lovam egy szombaton haj - nal - ba.

Ű - jön hát föl a kon - do - ro - si szép csár - dás - né le - já - nya ja há - tá - ra,
leg - ked - ve - sebb Ma - ris ne - vű

É - vi - szöm az Es - ter - há - zy ö - reg her - ceg csi - kó - sá - nak a leg - szöbbit ta - nyá - já - ra!

Öregapám kis pej lova bal hátúsó lábának a patkószöge de fényös!
Kondorosi szép csárdásné legkedvesebb Maris nevű leánya most de kényös!
Srégra vágott huncutkája ráhajlik a vállára,
Szégtalléros, hosszú rojtos, selyöm kendőt, kendőt terít magára.

– Kondorosi szép csárdásné, adjon isten, jó napot!
Hozzon ide három vagy négy icce bort!
Írja fő hát hamarosan a rézfokosom nyelére,
hogy Hány liter bort ivott mög az Esterházy öreg herceg gulyásának a bojtárja hitelbe.

– Kondorosi szép csárdásné, mi baja van magának?
Talán bizony a legkedvesebb Maris nevű leánya most nincsen idehaza?
– *hát* Nincsen bizony! Ellopták a múlt szombaton hajnalba!
Kilenc zsandár, hat lovas huszár keresi, de nem tanálja egész Magyarországra!

1907-ben Bartók Béla már fonográfra rögzítette a dallamot a dunántúli Felsőíregen. Feltehetőleg az egyházi recitáló dallamok mintájára létrejött parlando pásztordallam. Csókáról 1965-ben, 1975-ben, 1987-ben és 1990-ben is gyűjtötték. A szöveg humorát erősíti a dallam ötödik fokán való szótagszaporító recitálás. Ez a zenei megoldás erősen hasonlít az F 41-es számú tréfás borívó gregorián paródiára.

Gyűjtés: Banka János (45), Csóka, 1965, Burány B.

Közlés: VMND II. 160.

Típus: Járdányi I. 29.

F 37.

A juhászok így élnek, úgy élnek

♩ = 84

A ju - há - szok így él - nek, úgy él - nek,

Ha nem lop - nak, cse - rél - nek, cse - rél - nek.

El - ad - ják a ju - ho - kat, ko - so - kat,

Isz - szák a jó cit - ro - nyos bo - ro - kat.

Nem bánom, hogy juhásznak születtem,
Nem bánom, hogy számadó lehettem.
Hét bojtárnak vagyok fejedelme,
Úgy tisztölnek, hogy számadó kigyelme.

Ha mögfüzöm bográcsos ebédöm,
Körülüli mind a hét cselédöm.
Úgy jóllakom zsiros tarhonyáva',
Mind a báró tekenyösbékáva'.

Az *A szögedi halastó, halastó* mellett a másik legkedveltebb régi stílusú ugrós dallamunk a Dél-Alföldön, de a Dél-Dunántúlon is ismert. Szinkópás sorvéggel az esztamos ugrós jellege, éles ritmusú sorvéggel csárdás düvő jellegű ritmusa domborodik ki. Kadenciarendje a sirató stílusba sorolja, funkciójában azonban táncdallam. Szövege Molnár József *A csikós* népszínművéből ismertté vált strófák és egyéb népköltési szövegekkel kiegészülve kései társulás a dallamhoz.

Gyűjtés: Csordás Sándor (65), Csóka, 1974, Kónya S.

Közlés: VMND II. 201–202.

Típus: Járdányi I. 106.

